

УДК 316.42: 342.7

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.198.253-257>

Стаднійчук Р.В.
доктор філософії з економіки
Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая
Stadniichuk Roman
PhD in Economics
Academician Yuriy Bugay International Scientific and Technical University
<https://orcid.org/0009-0004-7614-231X>

ДОСЛІДЖЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНИМИ КОНФЛІКТАМИ В УКРАЇНІ

Стаття присвячена дослідженню впливу цифрових технологій на процеси управління соціальними конфліктами в Україні. У роботі детально розглянуто роль таких технологій, як великі дані, Інтернет речей та хмарні обчислення в управлінні соціальними процесами, а також їх вплив на стабільність і єдність суспільства, особливо в умовах війни та трансформацій економіки. Зосереджено увагу на важливості гнучких механізмів публічної політики, які повинні враховувати постійні зміни в соціальних відносинах та забезпечувати своєчасне реагування на потенційні загрози.

Одним із важливих аспектів є роль органів місцевого самоврядування, які мають значну свободу для впровадження інноваційних програм на місцевому рівні та забезпечення інтеграції різних соціальних груп у процес вирішення конфліктів. У статті також підкреслено необхідність створення нових цифрових платформ для діалогу між громадянами та органами влади, що дозволить знижувати соціальну напругу та попереджати ескалацію конфліктів.

У статті обґрунтовано важливість поєднання традиційних методів управління соціальними конфліктами з новітніми цифровими технологіями, що відкривають нові можливості для аналізу, прогнозування та ефективного вирішення соціальних суперечок в умовах сучасної України. Результати цього дослідження можуть бути корисними для розробників політики, органів влади та практиків у сфері управління соціальними процесами.

Ключові слова: управління соціальними конфліктами, публічна політика, місцеве самоврядування, соціальна інтеграція, врегулювання конфліктів, соціальна напруга.

RESEARCH ON THE IMPLEMENTATION OF PUBLIC POLICY FOR SOCIAL CONFLICT MANAGEMENT IN UKRAINE

The article is dedicated to researching the impact of digital technologies on social conflict management processes in Ukraine. In the context of war and economic transformations, the role of technologies such as big data, the Internet of Things, artificial intelligence, and cloud computing in managing social processes becomes increasingly significant. These technologies enable real-time data analysis, modeling of conflict development scenarios, and prompt decision-making, thereby enhancing the stability and unity of society. The study emphasizes the necessity of a flexible and adaptive public policy that can swiftly respond to dynamic changes in social relations, mitigate risks, and ensure societal resilience to external and internal challenges.

A key aspect of the research is the role of local self-government bodies, which possess autonomy in developing and implementing innovative digital tools for conflict resolution. Their ability to integrate technological solutions at the community level facilitates greater social cohesion and inclusivity. Special attention is paid to the creation and development of digital platforms for communication between citizens, local authorities, and state institutions. Such platforms provide opportunities for transparent governance, participatory decision-making, and early identification of social tensions, ultimately helping to prevent conflicts from escalating.

Additionally, the article substantiates the importance of combining traditional mechanisms of conflict management with modern digital solutions. The integration of AI-based predictive analytics, automated monitoring systems, and blockchain technologies for secure data storage can significantly improve the effectiveness of social dispute resolution processes. The study's findings highlight that digital transformation in conflict management not only contributes to maintaining social stability but also fosters trust between the government and the public.

The research results may be of interest to policymakers, government agencies, researchers, and practitioners in the field of public administration and social process management, providing valuable insights into leveraging digital tools for conflict prevention and resolution in Ukraine.

Keywords: social conflict management, public policy, local self-government, social integration, conflict resolution, social tension.

JEL Classification: H11, H83, D74, O33, Z18.

Постановка проблеми. Соціальні конфлікти, що виникають на тлі цих трансформацій, можуть значно загострити ситуацію в країні, впливаючи на стабільність і єдність суспільства. Тому ефективне управління конфліктами, що включає використання цифрових технологій для аналізу, прогнозування та вирішення соціальних напружень, набуває особливої актуальності. У цьому контексті важливою є розробка та впровадження нових методів і підходів у публічну політику, спрямовану на зниження соціальної напруги та запобігання ескалації конфліктів. Зокрема, увага зосереджена на аналізі існуючих методів управління конфліктами в умовах глобальних змін та на розробці рекомендацій щодо вдосконалення політики управління соціальними конфліктами за допомогою інноваційних технологій. Стаття розглядає основні технології цифрової економіки, які можуть бути використані для розвитку ефективних механізмів врегулювання соціальних конфліктів, і надає рекомендації для органів влади та місцевого самоврядування щодо інтеграції цих технологій у практику управління соціальними процесами.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У статті використовуються конкретні роботи, які досліджують різні аспекти управління соціальними конфліктами в організаціях та суспільстві. Наприклад, робота Ачкасова Л.М., Водолажська Т.О., Бекетов Ю.О. "Управління конфліктами на підприємстві" (2022) зосереджується на управлінні конфліктами в рамках транспортного комплексу, що дозволяє порівняти ці методи з підходами, застосовуваними в публічній політиці. Цей матеріал є корисним для розуміння основних інструментів, що використовуються для вирішення конфліктів на рівні організацій. Дослідження Біловодської О.А. та Кириченка Т.В. "Управління конфліктами в системі управління людським потенціалом підприємств" (2017) розглядає конфлікти в системах управління людськими ресурсами, що є важливим для розвитку ефективних механізмів конфліктного управління на рівні підприємств і для подальшого їх адаптування на рівень місцевого самоврядування. Значну увагу у статті приділено роботам Казначеевої С.Н. та Бистрової Н.В. "До питання про управління конфліктами в організації" (2019), що досліджують теоретичні підходи до управління конфліктами в організаціях, а також їх застосування в реальному середовищі. Ця робота допомагає розширити розуміння щодо впливу конфліктного управління на стабільність і ефективність організаційних процесів. Колесник Т. і Собітнюк Т. в роботі "Управління конфліктами в колективі як елемент іміджу підприємства" (2023) підкреслюють, як ефективне управління конфліктами може впливати на імідж організації та її корпоративну культуру. Цей підхід є важливим для розуміння того, як управління соціальними конфліктами може бути використано в державних і місцевих органах для забезпечення соціальної стабільності. Крім того, важливу роль у дослідженні відіграє робота

Криси О.Й. "Управління конфліктами як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств", що аналізує, як ефективне управління конфліктами може сприяти підвищенню конкурентоспроможності. Це також є важливим для публічної політики, оскільки зниження соціальної напруги є передумовою для розвитку стабільного та конкурентоспроможного економічного середовища. Недостатньо дослідженими залишаються питання ефективності реалізації публічної політики управління соціальними конфліктами в Україні, зокрема щодо адаптації існуючих механізмів до сучасних викликів та інтеграції інноваційних підходів у державне управління.

Мета статті. Проаналізувати особливості реалізації публічної політики управління соціальними конфліктами в Україні, оцінити її ефективність в умовах сучасних викликів та запропонувати шляхи вдосконалення механізмів державного управління для підвищення соціальної стабільності.

Виклад основних результатів дослідження. Соціальні конфлікти, що виникають в Україні сьогодні, становлять одну з основних загроз для стабільності та єдності суспільства. Їхні причини та масштаби визначаються поєднанням різноманітних факторів, таких як політичні, економічні та соціальні зміни, а також зовнішні виклики, зокрема військова агресія з боку Російської Федерації. В умовах, коли Україна перебуває у стані активної війни та одночасно проводить модернізацію економічних процесів, соціальні конфлікти посилюються через розподіл суспільства, нерівний доступ до ресурсів, а також труднощі, що виникають внаслідок інтеграції внутрішньо переміщених осіб та учасників бойових дій.

Механізми реалізації такої політики повинні бути гнучкими, щоб враховувати змінювану природу конфліктів і їх особливості в різних регіонах і соціальних групах. Для розробки політики важливо базуватися на даних та наукових дослідженнях, використовуючи соціологічні опитування, статистичні дані і міжнародний досвід. Основними складовими такої політики є запобігання конфліктам, ефективне вирішення існуючих суперечок, а також створення умов для соціальної інтеграції та укріплення єдності суспільства.

Механізми публічної політики повинні не тільки сприяти зниженню соціальної напруги, а й передбачати запобігання можливим конфліктам через застосування відповідних інструментів і процедур. Це передбачає своєчасне виявлення потенційних джерел напруги через моніторинг соціальних процесів, налагодження ефективної комунікації між органами влади та громадськістю, а також активне залучення громадян до процесів медіації та врегулювання конфліктів.

Інституційні механізми створюють основу для розробки та впровадження політики управління соціальними конфліктами. Вони включають формальні структури та організації, що впливають на соціальні

процеси, вирішення суперечок та управління конфліктами. В Україні ці механізми формуються як на центральному, так і на місцевому рівнях, що забезпечує багаторівневу взаємодію між державою та суспільством для ефективного управління конфліктами.

Органи виконавчої влади мають вирішальне значення в реалізації політики управління соціальними конфліктами. Вони виконують роль регуляторів, розробляючи та впроваджуючи нормативно-правові акти, що орієнтовані на врегулювання соціальних суперечностей. Основними органами в управлінні конфліктами в Україні є Міністерство соціальної політики, Міністерство внутрішніх справ, судові та правоохоронні

органи, а також інші спеціалізовані державні установи.

Міністерство соціальної політики України займається регулюванням соціальних відносин, сприяє створенню політики щодо трудових конфліктів, соціальної допомоги, зайнятості та захисту населення. Його завдання полягає в попередженні соціальних конфліктів шляхом забезпечення рівного доступу громадян до соціальних благ і розробки механізмів соціальної справедливості. Механізми, що застосовує Міністерство, можна описати через формулу соціальної напруги, яка дозволяє виміряти ризики виникнення конфліктів:

$$CH = \frac{H_d - H_c}{H_z} \times 100\%$$

де:

CH — соціальна напруга;

H_d — рівень незадоволення серед населення;

H_c — наявність соціальних програм;

H_z — загальна кількість конфліктних ситуацій.

Міністерство внутрішніх справ (МВС) України та його підрозділи правоохоронних органів відповідають за управління кризовими ситуаціями, включаючи соціальні конфлікти. Вони забезпечують охорону громадського порядку та виконання правопорядкових заходів

під час соціальних протестів або масових заворушень.

Модель оперативного реагування на соціальні конфлікти в межах МВС можна представити у вигляді наступної схеми (Рис. 1):

Рис. 1. Модель реагування МВС на соціальні конфлікти*

Джерело: авторська розробка

В Україні внаслідок реформ децентралізації значно розширилися повноваження органів місцевого самоврядування, що дозволило їм ефективніше реагувати на локальні соціальні конфлікти. Місцеві органи влади стали першими точками звернення для населення під час виникнення конфліктів на місцевому рівні, зокрема

в рамках територіальних громад. Завдяки безпосередній близькості до проблем громадян, вони мають більші можливості для оперативного реагування та врегулювання конфліктів ще до того, як вони переростуть у масштабні національні протистояння (табл. 1).

Таблиця 1

Етапи опрацювання конфліктної ситуації *

Етап	Опис	Інструменти
Моніторинг	Постійне відстеження соціальних напруг	Соціологічні дослідження, аналітичні звіти
Оцінка	Аналіз рівня загрози	Оперативні наради, експертні оцінки
Дії	Застосування засобів правопорядку	Охорона громадського порядку, переговори
Врегулювання	Усунення причин конфлікту	Посередництво, медіація, угоди

Джерело: авторська розробка

Місцеві ради виконують роль координаторів у процесі попередження та вирішення соціальних конфліктів на рівні громади. Їх завдання полягає в розробці місцевих соціальних програм, які допомагають знижувати соціальну напругу, а також в організації платформ для діалогу між мешканцями та місцевими органами влади.

Громадянське суспільство в Україні відіграє важливу роль у вирішенні соціальних конфліктів, оскільки сприяє демократизації цього процесу, залучаючи до нього широкі верстви населення. Інституції громадянського суспільства включають неурядові організації, профспілки, громадські об'єднання та волонтерські рухи, які мають вплив через посередництво між сторонами конфлікту, аналіз соціальних проблем і надання консультацій щодо їх вирішення.

Один із найбільш дієвих інструментів, які використовують громадські організації для вирішення соціальних конфліктів, — це медіація. Медіатори виступають як нейтральні посередники, що допомагають сторонам конфлікту досягти згоди без втручання державних органів чи судів. Медіація дозволяє вирішувати конфлікти на ранніх етапах, попереджаючи їх подальшу ескалацію.

Неурядові організації в Україні виконують функції соціальних консультантів і медіаторів. Вони не тільки виявляють проблеми на місцях, але й пропонують рішення через організацію публічних консультацій, круглих столів, форумів та переговорних майданчиків. У цьому контексті важливою є модель громадської участі, яка передбачає активне залучення неурядових організацій до процесу врегулювання конфліктів шляхом впровадження соціальних ініціатив.

Інституційні механізми управління соціальними конфліктами в Україні мають складну багаторівневу структуру, що включає державні органи, місцеві

органи самоврядування та громадянське суспільство. Взаємодія цих інститутів через нормативно-правові акти, соціальні програми та ініціативи забезпечує ефективне запобігання та врегулювання соціальних конфліктів. Однак удосконалення механізмів управління можливе лише за умови посилення співпраці між органами влади, місцевими громадами та неурядовими організаціями, що сприяє зниженню соціальної напруги і зміцненню соціальної єдності.

Висновки. Механізми публічної політики повинні бути орієнтовані на профілактику конфліктів, своєчасне виявлення потенційних загроз та створення умов для інтеграції різних соціальних груп. Важливою складовою є активна роль органів місцевого самоврядування, які завдяки своїй безпосередній близькості до громадян мають можливість ефективно реагувати на проблеми на місцевому рівні та запобігати ескалації конфліктів.

Завдяки децентралізації, органи місцевого самоврядування можуть розробляти та впроваджувати соціальні програми, які сприяють зниженню соціальної напруги, а також організовувати платформи для діалогу між громадянами та місцевою владою, що дозволяє зберігати соціальну гармонію та сприяти розвитку територіальних громад.

Таким чином, для ефективного управління соціальними конфліктами в Україні необхідно поєднувати традиційні методи управління з новими цифровими технологіями, що дозволяють забезпечити прозорість, швидкість та точність у прийнятті рішень. Результати цього дослідження можуть бути корисними для розробників політики та практиків, які працюють у сфері управління соціальними процесами та розвитку цифрової економіки в умовах війни та трансформації економічних і соціальних структур.

Список використаної літератури:

1. Ачкасова Л.М., Водолажська Т.О., Бекетов Ю.О. (2022). Управління конфліктами на підприємстві. Економіка транспортного комплексу, № 40. С. 22-31.
2. Біловодська О.А., Кириченко Т.В. (2017). Управління конфліктами в системі управління людським потенціалом підприємств. Економіка і суспільство, № 10. С. 177-182.
3. Казначеева С.Н., Бистрова Н.В., Казначеев Д.А. (2019). До питання про управління конфліктами в організації. Інноваційна економіка: перспективи розвитку і вдосконалення, № 6. С. 36-42.
4. Колесник Т., Собітнюк Т. (2023). Управління конфліктами в колективі як елемент іміджу підприємства. Наукові інновації та передові технології, № 6(20). С. 76-84.
5. Криса О.Й. (2008). Управління конфліктами як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств. URL: http://vlp.com.ua/files/52_0.pdf.
6. Мантур-Чубата О.С., Сайко А.М. (2018). Особливості управління конфліктами в трудовому колективі. Інфраструктура ринку, Вип. 23. С. 230-233.
7. Мороз О.О. (2020). Теорія конфліктів у контексті побудови загальної моделі ефективності сучасного підприємства : монографія. Вінниця: ВНТУ, 256 с.

8. Позднякова Л.О., Гриценко Н.В. (2018). Управління конфліктами: конспект лекцій. Харків : Український державний університет залізничного транспорту, 75 с.
9. Сазонова Т.О., Михайлова О.В. (2017). Формування стратегії управління конфліктами організації в умовах сучасного бізнес-середовища. Глобальні та національні проблеми економіки, Вип. 20. С. 539-542.
10. Шульженко І.В., Сарафанніков В.В., Собакар С.В. (2017). Роль керівника в управлінні конфліктами на підприємстві. Глобальні та національні проблеми економіки, Вип. 20. С. 670-673.
11. Сорока, О., & Близнюк, О. (2023). Управління конфліктними ситуаціями в сучасних організаціях. Економіка та суспільство, № 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-139>.
12. Yankovoi, R., Stadniichuk, R., Zhosan, H., Garafonova, O. & Biriukov, I. (2024). Innovative transformation of a financial institution in the context of digitalisation and its impact on social conflict management. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice This link is disabled, No. 2(55). Pp. 75–88 DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4386>.

References:

1. Achkasova, L.M., Vodolazhska, T.O., & Beketov, Y.O. (2022). Upravlinnia konfliktamy na pidpriemstvi [Conflict management in the enterprise]. *Ekonomika transportnoho kompleksu*, No. 40. Pp. 22–31. [in Ukrainian].
2. Bilovodska, O.A., & Kyrychenko, T.V. (2017). Upravlinnia konfliktamy v systemi upravlinnia liudskym potentsialom pidpriemstv [Conflict management in the system of human potential management of enterprises]. *Ekonomika i suspilstvo*, No. 10. Pp. 177–182. [in Ukrainian].
3. Kaznacheieva, S.N., Bystrova, N.V., & Kaznacheiev, D.A. (2019). Do pyttannya pro upravlinnia konfliktamy v orhanizatsii [On the issue of conflict management in an organization]. *Innovatsiina ekonomika: perspektyvy rozvytku i vdoskonalennia*, No. 6. Pp. 36–42. [in Ukrainian].
4. Kolesnyk, T., & Sobitniuk, T. (2023). Upravlinnia konfliktamy v kolektyvi yak element imidzhu pidpriemstva [Conflict management in a team as an element of the company's image]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*, No. 6(20). Pp. 76–84. [in Ukrainian].
5. Krysa, O.Y. (2008). Upravlinnia konfliktamy yak faktor pidvyshchennia konkurentospromozhnosti pidpriemstv [Conflict management as a factor in increasing the competitiveness of enterprises]. Retrieved from: http://vlp.com.ua/files/52_0.pdf. [in Ukrainian].
6. Mantur-Chubata, O.S., & Saiko, A.M. (2018). Osoblyvosti upravlinnia konfliktamy v trudovomu kolektyvi [Features of conflict management in a labor collective]. *Infrastruktura rynku*, No. 23. Pp. 230–233. [in Ukrainian].
7. Moroz, O.O. (2020). *Teoriia konfliktiv u konteksti pobudovy zahalnoi modeli efektyvnosti suchasnoho pidpriemstva* [Conflict theory in the context of building a general model of enterprise efficiency]. Vynnytsia: VNTU. [in Ukrainian].
8. Pozdniakova, L.O., & Hrytsenko, N.V. (2018). *Upravlinnia konfliktamy: konspekt leksii* [Conflict management: Lecture notes]. Kharkiv: Ukrainyskyi derzhavnyi universytet zaliznychnoho transportu. [in Ukrainian].
9. Sazonova, T.O., & Mykhailova, O.V. (2017). Formuvannia stratehii upravlinnia konfliktamy orhanizatsii v umovakh suchasnoho biznes-seredovyscha [Formation of a strategy for managing organizational conflicts in the modern business environment]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, No. 20. Pp. 539–542. [in Ukrainian].
10. Shulzhenko, I.V., Sarafannikov, V.V., & Sobakar, S.V. (2017). Rol kerivnyka v upravlinni konfliktamy na pidpriemstvi [The role of the manager in conflict management in an enterprise]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, No. 20. Pp. 670–673. [in Ukrainian].
11. Soroka, O., & Blyzniuk, O. (2023). Upravlinnia konfliktnymy sytuatsiiamy v suchasnykh orhanizatsiiakh [Managing conflict situations in modern organizations]. *Ekonomika ta suspilstvo*, No. 56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-139>. [in Ukrainian].
12. Yankovoi, R., Stadniichuk, R., Zhosan, H., Garafonova, O. & Biriukov, I. (2024). Innovative transformation of a financial institution in the context of digitalisation and its impact on social conflict management. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice This link is disabled, No. 2(55). Pp. 75–88 DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.55.2024.4386>. [in English].